Ч. 243 (13.482). Львів, субота 16. вересня 1933. Opłatę pocztową zapłacono ryczałtem, Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Самостійний Ірак і союзна В. Британія.

(На маргінесі смерти короля Файсаля).

Нагла смерть короля Файсаля викликала в льондонських політичних колах деякий неспокій. Преса дискутує евентуальну можливість інтервенції, якщо дійшло би до внутрішніх заворушень в Іраку, та інтереси В. Британії були би під загрозою. (Англійські капітали поважно заангажовані у нафті, залізницях і будові порту в Басрі).

Побоювання тимчасом є безпідставні й свідчать про вражливість англійців у цій справі. Девять годин після смерти короля Файсаля в швайцарському Берні, в столиці Іраку Багдаді спокійно відбулася коронація сина небіжчика 21-літнього молодця, вихованого англійцями в Льондоні. Премієр Іраку п. Раждід Алі теж поспішив заявити, що не буде жадної зміни в політиці Іраку в відношенні до В. Британії.

Тому минулорічне зречення мандату не потягне за собою ніяких прикрих наслідків для англійських впливів у межиріччі Тигру і Евфрату. Нафта залишиться і надалі „all british".

Коли В. Британія у 1919 р. леґалізувала самостійність Іраку і домагалася для себе мандату над ним, то йшло не про дотримання обіцянок арабам, тільки про т.зв. „мезопотамську нафту". Потрібно було забезпечити середземноморську військову фльоту в паливо, бож довіз вугілля з Англії у випадку війни є дуже утруднений та непевний.

Уміння сполучити корисне з приємним спонукало англійців створити „незалежну" арабську державу Ірак, — державу штучну, зручно пристосовану до географічного поняття. Признання мандату В. Британії над цим краєм мировою конференцією правно санкціонувало англійський повоєнний стан посідання в Азії.

Йшли роки. В. Британія прийшла до переконання, що мандат над Іраком є дорогий і невигідний. Постановлено зробити гарний жест, з розрахунком ефекту в арабському світі, і зречися мандату. Жест цей був дійсно ефектовний та єдиний у повоєнній історії. За такий подарунок уряд Іраку радо підписав трактат з В. Британією, в якому забезпечив усі англійські інтереси та привілеї в усіх ділянках господарського життя. Трактат підписали на 34 роки. Підписали радо, бо інакше уряд Іраку зробити не міг, подруге Ірак не мав відповідних капіталів на експльоатацію природніх багацтв.

Головне зацікавлення англійців в Іраку, як ми вже згадували, це нафта. Отже зараз по здобутті Іраку англійці беруться до неї. Постановили збудувати великанський нафтотяг до якогось з портів Середземного моря, що є в англійських руках. Вибір впав на м. Гайфу в Палестині, яке лежить недалеко Суеського каналу і острова Кипру. Тому що Гайфа мала недобрий відкритий порт, рішено розбудувати його, до речі сказавши, на кошт Палестини. Сьогодні Гайфа є вже одним з найкращих портів східньої частини Середземного моря. В останньому часі англійці взялися горячково до будови нафтотягу. Будова ця є гігантична як під оглядом фінансовим так і технічним. Одних рур потрібно біля 1900 км.! Шлях нафтотягу провалитиме через пустиню, де зимою панує докучливе зимно й дощі, що тисячі кільометрів обертають у багна, а літом великі спеки та цілковитий брак води. Брак найпримітивніших доріг створює великі труднощі в транспорті машин, знаряддя, робітників та 120.000 тон рур. Потреба будови приміщень для робітників, криниць, зрештою 12-ти станцій помп, бо шлях не лежить поземо. Нафтові терени лежать на висоті 340 м., Гайфа, зрозуміло, на висоті моря, а найвищий пункт поміж Гайфою і Кіркук (терени нафтові) має 900 м. Рури мають бути закопані на глибині 1 метра, щоби зневтралізувати ділання температури і усунути ушкодження лінії.

Головна лінія нафтотягу піде від Кіркуку до Гадіти, де поділиться на секцію англійську і французьку. Англійська до Гайфи, а французька до сирійського порту Міни. Французька лінія не уявлятиме собою небезпеки для англійців, бо пункт розділу Гадіт находиться під цілковитою контролею англійців, — у випадку війни найпростішим способом можна виключити небажану французьку лінію; в часі спокою вона побільшить збут та піднесе рентовність цього коштовного підприємства.

Крім нафти англійці мають немалі інтереси в славній багдадській залізниці, яка без сумніву була одною з причин світової війни. (Берлін-Константинопіль-Багдад-Басра, — проект німецької експанзії до Перського заливу). Отже будова цієї залізниці добігає кінця. Ще тільки відтинок Ніссібін-Кіркук і можна буде сліпінгом переїхати зі Стамбулу до Багдаду.

Помимо розвитку повітряної комунікації значіння цієї трансконтинентальної залізниці все ще є велике.

Повітряна комунікація Британської імперії має в цьому краю важні пункти опертя. Повстала нова лінія Багдад-Гайфа, лінія Каїр-Багдад удосконалена нічною комунікацією, проектується лінія Багдад-Стамбул, яка звязала б Ірак з Европою, як лінія Багдад-Карахі вяже його з Індією.

На тлі цих заінтересувань зрозумілі побоювання громадської опінії Англії, в звязку з наглою зміною на становищі володаря в Іраку.

Але помимо того, що перед роком В. Британія зрікласа мандату над Іраком, її впливи й далі такі сильні як передтим. Англійці все тримають руку на цілому державному апараті самостійного Іраку, — кожне міністерство має англійських дорадників, військова місія стало перебуває в Багдаді, а у віддалі 100 миль від столиці находиться сильна англійська авіо-база спеціяльного стратегічного призначення, — пункт оборони імперіяльної комунікації.

Л. Л.

Голод на Україні.

(На основі автентичних листів з України.)

Вістки про нечуваний досі голод на Україні облетіли вже майже всю европейську та заокеанську пресу. Спеціяльні кореспонденти „Кельніше Цайтунг", „Дейлі Телеграф" та інші подали до відома про заборону московського уряду для чужих журналістів виїзджати з Москви в ті країни та райони, які найбільше загрожені голодом та де далися в знаки хижацька господарка і порядкування московської навали; так само заборонено щонебудь писати про голод.

Навпаки, „ТАСС" (Телеграфічна агенція Совітського Союзу) офіційно заперечує всі ці, мовляв, чутки, а вся радянська преса вперто мовчить про жахливі розміри голоду та дійсні причини, дарма, що голод набрав неймовірно жахливих розмірів, особливо на Україні. Що більше, ця безглузда преса настирливо бреше про „нечуваний" врожай і це тоді, коли цілі міліони людей засуджені на голодну смерть конають в агонії...

Але подамо кілька перевірених, достовірних фактів. Саме цими днями до П. прибула одна інтелігентна жінка Н., німка з Москви. Вона мені оповідала ось що:

— „До Москви прибувають масово втікачі з України в надії зберегти тут своє життя та за великі гроші добути собі хоч кусничок хліба... На Україні його ніде дістати... Українські села стоять напів залишені та зруйновані насильною колективізацією; виглядають, як пустка, що заросла бурьяном... Є села, в яких не побачите ні одної живої душі; посчезали навіть коти та пси... Москва позабирала з України все, що тільки змогла; на насіння залишила тільки незначну скількість, яку населення мусіло зїсти ще до засіву, щоби не загинути з голоду. Сіяти не було зовсім чим; тому цього року засіяно дуже незначний відсоток засівної площі. Голодом охоплена майже ціла Україна, міліонів до 15 населення..."

На мій запит, у чому саме причина цього голоду, вона відповіла: „Це безоглядна політика здирництва, яке систематично провадить Москва особливо супроти України. У самій Московщині так воно не є, але з України видирають буквально все, що тільки можна силою забрати. Все це стягається переважно до чужих більших центрів, де голод ще так не відчувається; але і тут він неминучий, бо з оголеного села більше не буде змоги щось дерти... У самій Москві можна ще прожити, хоч з великим трудом. Ось, напр. я працювала на двох посадах з ранку до пізнього вечора; те, що я заробила мені ледво вистачало на прохарчування. Дістати в Москві можна все, але за дуже великі гроші..."

А якже до того всього ставиться населення?

— „Населення цей режім ненавидить, як ні один з попередніх. Ще молодь захоплюється; військо задоволене — воно одягнене й сите. Але також не може довго спокійно дивитися, як гине сам нарід. Цей безсилий перед армією та системою „шпіцлювання", що попросякала всюди. Виявити свою думку або якийсь критичний осуд ніхто не осмілюється навіть у найтіснішому колі своїх знайомих, а то і рідних: може легко нарватися на найпідлішу брутальну провокацію. На вулицях нераз доводиться почути лайку на адресу режіму..."

Стільки з розмови живої людини. Але випадково нам „пощастило" дістати кілька листів з Радянщини від ріжних осіб і з ріжних околиць. Ось уривок з листа Х. до Т. з Ч-на, околиці, в якій, якто кажуть, люди з роду про голод і не чували.

Х. пише:

— „Проїздив я Україну вздовж і впоперек і, нарешті, застряг на Донбасі, тому, що лише тут було дещо з продуктів... Тут я влаштувався на завод... Я працював... Занадто було тяжко, особливо зіму перебувати, тому, що був напів голим. Через те я кілька разів перемерз і тяжко хворів... Щоби що купить з одежі, то її-ж зовсім нема ніде; тоді приходиться йти на базари і купувать клапцуря (лахміття — Т. М.) з вошами..."

А ось що пише Н. до Б.:

— „Добре, ще дуже добре, що хоч поїсти було що; але це тільки до весни 31-го року, а потім — як ножем одрубало. Напружена праця та голодівка підірвала мої сили, енергія пропала. Я мусів залишити виробництво „палочної десципліни" і подався до Москви... Але і тут довелося працювати за кусок „плаканого" хліба та за благо „соціялізму..." Я не міг далі вже переживати цього рабства та нищети..."

Г. пише виїздом з Азії до Москви до свого брата А.:

— „В Москві я хоч за два хунти „хлібця" працював, а там (в Азії — Т. М.) за 200 грамів цього хлібця треба працювати... Облазив я ті „Тяно-Шані" і побачив „новеньке життя" — сльози, гніт, кабалу та рабство, — небувале рабство та „нищету..." „Коли я прибув до Москви, то я ніяк не міг її впізнати та зрозуміти... тут побачив я тисячі селян особливо з України; валяються скрізь під заборами (плотами — Т. М.), просять хліба, плачуть дітки маленькі, обірвані, позмучені; страшно глянуть; дивлюсь та ніяк не можу второпати, що таке сталося. Поїзджаю з вокзалу в центр города, а тут —

море сліз та ридання; бо почули, що тут, у Москві есть хліб і, що його тут можно купити хоть і дорого, абож випросить, — правда, немае в кого і випросить..." — „Я бачив, — продовжує він, — як одна жінка-робітниця якось загубила хлібну зарібну.картку і плакала (кажу по честі) дужче ніж за рідним батьком; бож вона тепер не їстиме три місяці хліба, аж поки видадуть нову хлібну картку..."

А ось що пише з України донька В. до свого батька М.:

— „По дорозі з М. до самого Б. я побачила щось жахливе та страшне, а ще гірше чула, як розказують, що твориться в житті селян... Я дуже побоювалася за становище нашої родини, яка перебуває **в бурі жахливого голоду, — голоду небувалого в історії України.** (Підкреслення авторки листа — Т. М.)... Рідне „село зробилося, як пустеля, ошарпане та заросле бурянами. В хаті я побачила всіх живих, але обірваних, страшно змучених, постарілих... За одних два роки все різко змінилося. Що переживи та як пережили (особливо цю весну), як розказують так волося дубом стае... Ну, то це якось пройшло, а тепер виникае в кождого селянина питання, — а щож покаже будуча зіма а також і весна?????"

Справді, це той запит, над яким повинен зупинитися кожний з тих українців, який ще має в свому серцю бодай крихітку людського сумління. Не вистачить того! Треба напружити всі свої зусилля, змобілізувати всі свої сили та засоби на те, щоби запобігти катастрофі, яка грізно насувається з кожним днем на наші села та убогий обшарпаний люд. Передовсім треба дійсно помогти голодним, а то шляхом якнайскоршого усунення властивих причин цього нечуваного та небувалого в історії України — голоду.

Т. М.

——о——

Навчання української мови в ґімназіях нового типу.

З рідношкільних кругів повідомляють нас:

Українське громадянство схвильоване тим, що в державних ґімназіях з польською мовою навчання у I. клясі нового типу (давніший III.) не вчать уже української мови, хоч у тих місцевостях, де нема українських ґімназій, у I. клясі нового типу є декуди великий відсоток української молоді. Заінтерпельовані директори ґімназій відповідали, що не мають ніякого розпорядження з Кураторії і тому не можуть навчання української мови впровадити. До Головної Управи вплинуло вже кілька писем (зі Самбора, зі Снятина і з Тернополя) з проханням за інтервенцію. У цій справі Головна Управа внесла меморіял, а також її представник засягав відповідних інформацій. У Кураторії вияснили йому, що дійсно з міністерства освіти нема досі ніяких зарядженъ. Кураторія вислала зі свого боку відповідне письмо до міністерства. Висліди дальших заходів будуть оголошені в пресі.

Чи українська кооперація
справді надибує виняткові трудноші?

В 37-ому ч. „Господарсько-Кооперативного Часопису" находимо цікавий лист, який передруковуємо. — РЕДАКЦІЯ.

Високоповажаний Пане Доктор!

Повернувши з відпустки прочитав я в 13. числі „Порадніка Спулдзєльчі" з 1. липня ц. р. закінчення Вашої статті п. н. „Трилітний плян праці української кооперації", в якім між іншим пишете:

„Коли згадуємо тут про третю частину постанов Загального Збору РСУК, то робимо це тому, що українська кооперація де може — і поза границями Польщі і в її границях — жалується на трудноші й перешкоди, які мають ставити їй державні уряди. Недавно порушив цю справу в загальнім рефераті про українську кооперацію на зборах кооператистів у Варшаві посол Остап Луцький. При закінченні дискусії один з відомих польських кооператорів у Варшаві мав заявити: „Мені як полякові-кооператорові прикро було слухати про ці виняткові тяжкі умовини, серед яких мусить працювати українська кооперація в Польщі". Ці слова напевно повторено далі. Коли їх сказано у цій формі, то думаємо, що треба би бути обережнішим при подібних енунціяціях на підставі як-не-як одностороннього освітлення фактичного стану. Працюючі на цьому самому терені польські кооператори не бачуть вимкових утруднень й кривд української кооперації. Українські кооперативи можуть працювати ... спокійно і розвиваються, як засвідчують ... й життя зовсім добре... Коли часом стріне ... літикованих членів, працівників або управ... орґани кооперативи заслужена кара, не ... через те робити загального закиду проти ... ської влади".

Оцими словами підкреслюєте, Вп. Пане Др... тор, сумнів, чи інформації подані мною на зі... ранні Товариства Кооператистів у Варшаві ... вимково тяжкі умовини, серед яких мусить пра... цювати українська кооперація, є правдиві. Вп. ... тові приняти з них до відома хіба тільки ... випадки „заслуженої" кари, яка спадає на ... політикованих членів, працівників або управ ... деяких наших кооператив.

Тому то ще раз підтримую мої інформації, які подав я на зібранні Т-ва Кооператистів у Варшаві про вимкові умовини української кооперації як вповні правдиві. Особливо торкається це мого тердження, 1) що в часі ... ґріяних подій восени 1930 р. масово знищено ... варові склади наших кооператив, при чому в ... одним випадку по нинішній день ніякий уряд ... закинув ані цим кооперативам ані їх членам ... урядовцям чи управам розполітикування ... якоїнебудь іншої передбаченої законом про... ни, 2) що шкід заподіяних тоді українській ко... перації всеж таки по нинішній день не звер... та що про їх висоту свідчать векслі, викуплені тоді „Центросоюзом" за знищені союзи у ... кругло 500.000 зол., 3) що на Волині тільки ... українських кооператив приналежних до РСУК ... вимагають попереднього затвердження адміні... траційною владою проєкту уряджень, коли ... інші кооперативи в цілій Польщі можуть ве... свою діяльність за попереднім повідомленням ... влади, 4) що цей до нікого іншого (навіть до при... ватної торговлі) не прикладений розпорядок ... линської адміністраційної влади розтягнено ... кож на всі від давніх літ за зголошенням діль... во істнуючі українські кооперативи, 5) що ... ція опечатала на Волині і Люблельщині більше ... ніж сотню українських кооператив, при чім ... по довгих місяцях повідомлено їх, що сталося ... на основі § 14. пром. закону, якого не спо...

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 16. ВЕРЕСНЯ 1933.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Спомини лікаря з маґічною рукою.

(Докінчення).

Знав Мунте чимало великих людей та тільки сям-там згадує їх імя: „Над входовими дверима сяло гарне колірове вікно з доби чінквеченто — почесний дар міста Фльоренції для Елєонори Дузе, яка дала мені його на спомин своїх останніх відвідин у Сан Мікеле". Імена та слова великих людей не повторяє він ніколи для підвищення власного імення та власних слів; він згадує їх так само як власні найбільші успіхи тільки тоді, коли може кинути промінчик світла на складний механізм людської психольоґії.

Люди, що мають багато успіху в житті і дійшли до високих становищ, завдяки свому талантові і виїмковим обставинам, мають несвідомий нахил пояснювати свій успіх, талант і ці обставини. Ось чому книжки великих діячів рідко коли бувають вищі від пересічних і рідко дорівнюють їхній величині. Інша річ доходити до практичних здобутків, інша — фільософувати.

Книжка Мунтого потверджує його великий психольоґічний хист, що давав йому змогу відгадувати справжню недугу пацієнтів: потверджує саме тим, що замісць давати псевдонауковий матеріял, оповідає ріжні пригоди, майже анекдоти. Мунте не вагається відкрити неодин із секретів лікарської професії, коли треба було лікувати „недужих з уяви" звичайними ошуками, наче розпещених дітей. Одному із своїх старих приятелів, що тратив постійно клієнтелю, придумав він звичайний „шведський масаж", який, ужитий раз дотепно у випадку високопоставленої, багатої особи, перемінився у сензаційний новий лік, що притягав американських мільйонерів.

Гарні, багаті дами пропадали за Мунтем; десятки із них кохалися в ньому і переслідували його своїм темпераментом часто тільки тому, що він не запримічував їхніх намірів. З меляхолійною іронією оповідає він про ці перемоги, в яких інстинктово йшов за радою Наполеона — втікаючи перед коханням. Неодин із нас не може йому вибачити такої втечі в одну місячну ніч у парку перед закоханою в ньому молодою ґрафинею, якої єдиною недугою був її старий чоловік; неодин хотів би почути бодай одно слово більше про сцену в неаполітанському манастирі „Живо похоронених" черниць, коли він у приступі нестримної жаги обняв „сестру Урсулю".

Дискретність Мунтого чергується з його недискретністю. Не чуємо про ніодну його власну любовну пригоду, хоча міг їх він мати більше, ніж оповів нам інших; зате маємо характеристику його неодного професійного суперника, таку веселу, що й на думку нам не спаде, що Мунте передає її з зависти.

Занадто багато думав він про життя, занадто часто бачив смерть, за багато знав тайн карієри та багацтва, щоби міг задовольнитися почестями та майном. Віримо йому без слів, що найбільше вдоволення відчував він, коли помагав бідним і нещасливим, не думаючи ні про себе ні про своє середовище. Вуличний замітач, грабар, неграмотний селянин це були його найкращі приятелі тому, що вони перевищували його добротою та жертвенністю.

Мунте мав дар знижувати себе та підвищувати до рівня тих, з якими ділився думками та почуваннями. Тому поводився однаково свобідно на соломі з бандитом, у ґрафському сальоні, у хаті примітивних ляпляндців, у кімнатці вуличної дівчини та між неаполітанськими рибалками. Його велика сила волі ставала йому у пригоді, коли треба було в один мент забути про все і кинутися в новому напрямку, хоча би тільки для помочі звичайній, незнаній йому людині.

Мав цей небуденний лікар кілька моментів у свому житті, які не пробує розяснити доступним йому знанням. Коли згадує він їх, не знав сам, як ... ми, чи не тільки один фраґмент його мрій чи один клаптик дійсности. Від іронічної усмішки оповідача анекдотів переходимо ... блаженної усмішки аскета, що дивується ... ному щастю: як несподівано під кінець життя здобув він те, що складається на найвище щастя людини — кілька годин добровільної праці, ... но погідне небо і здоровий сон, після довгих безсонних ночей.

Усе його життя минало у боротьбі між двома потребами: помагати живим істотам своєю рукою лікаря та філянтропа і жити самотньо в лоні природи, далеко від людей, що дратували його своїми низькими вахилами, яких не мають (як завсіди він вірив) звірі — сотворіння без зависти, злоби та порожнечі.

Коли зачиняємо його книжку, маємо враження, що міг би він був змалювати ще ... про стільки людей і сцен, цікавих, живих, з ... трьома рефлексіями, що заступають довгі ... пи, описи та роздумування. Та те, що він ... ній: — себе, вистачає. Книжка його має французьке мотто: „Не дати людям себе самого значить не дати їм нічого". З усіх операцій, які ... била його рука ця остання може найбільше ... диву гідна, дарма, що написати книжку ... нині кожний, коли найде тільки одного ... — видавця.

Саме своєю книжкою склав Мунте ... щий доказ, що між чисто фізичним ... руки і духовим світом людини істують ... дивніші від тих, які досі розяснила ... на та психольоґія. Неодин письменник ... пів життя вправи на те, щоби дійти до такої простоти вислову та такої безпосередности, ... шов Мунте, коли почав звязувати в одно ... наві сторінки свого життя.

Після останньої війни появилося ... минів великих людей, що були учасниками ... свідками великих подій. Нема між ними ... го, що оповідаючи пережите, бачене та ... мане дорівняв би багацтвом внутрішнього ... тому шведському лікареві — учасникові та ... кові буденних людських трагедій і комедій.

влада до віаких інших торговельних підприємств цього типу, 6) що на Любельщині опечатано чимало українських кооператив поліцією при чім аж по 6-ох місяцях адміністраційна влада звернулася до суду, щоби розвязати ті кооперативи за недодержану ними в бажаних межах культурну діяльність, та що в суді вирішено розвязати ті кооперативи без переслухання їх управних органів, на основі односторонннього освітлення справи державною поліцією, при чім стверджую, що в богатьох випадках не було в цих кооперативах ані комуністичного, ані націоналістичного ані будь якого розполітикування, 7) що волинська влада замикає нам льокалі навіть найліпші в даній місцевості як грізні для життя людей, хоч у цих льокалях і передтим і потім були приміщені інші торговельні підприємства, 8) що від кількох літ не можемо відбути на Волині ані одного кооперативного курсу, хоча передтим ніколи не було навіть закиду проти змісту викладів на наших кооперативних курсах, — 9) що на Волині й Любельщині не карається „заслужено" членів кооперативи, її працівників чи управу за їх „розполітикування", але безосновно опечатується укр. кооперативні крамниці та молочарні.

Ви вважаєте, Пане Доктор, ці мої твердження як-не-як а односторонніми. Задля цього пропоную Вам зайти в будь який умовлений день до мене, щоби я міг підтримати перед Вами ці твердження безліччю документів. Щоби перевірити ці документи, пропоную Вам далі виїхати зі мною до відповідних місцевостей. Тільки таким чином ствердимо обидва на місцях дійсність, в яку покищо не можете, чи не хочете повірити.

На кінець дозвольте, Вп. Пане Доктор, повідомити Вас, що українська кооперація апелювала до Міжнародного Кооперативного Союзу у всіх цих справах щойно тоді, коли лишилися безуспішними всі її меморіяли до місцевої та центральної влади, — що рівночасно українська кооперація повідомляла про це польських товаришів — членів Ради Міжнародного Кооперативного Союзу та що наведеної Вами заяви одного з відомих польських кооператорів по моїм викладі у Варшавськім Т-ві Кооператистів ніде далі не повторено.

Нетерпляче очікуючи повідомлення, коли задумуєте Вп. п. Доктор, перевірити всі мої вищенаведені твердження на основі зібраних у мене документів та виїхати на терен, остаюсь

з глибоким поважанням

Остап Луцький,
директор РСУК.

Чи писати на українські теми у польській пресі

є національним злочином?

Кожний примітивізм полягає на тому, що консервує речі, захоплюється ними або найштудерніше їх інтерпретує тоді, коли вони деінде, в народів і в країнах, що з примітивізмом порвали, давно вже вирішені і де ними взагалі ніхто собі голови не морочить. До таких справ належить також питання **інформації та пропаганди** національних цілей, вимог і інтересів **серед чужинців.** До безспірних, аксіомних правд належить: 1) Інформаційно-популяризаційну працю про рідні справи треба вести скрізь, серед усіх держав і народів ґльобу, де лише трапиться до цього нагода. Тому і ми слушно маємо претенсію не лише до нашої політ. еміграції в европейських столицях, щоби займалася там шириням відомостей про Україну, українців і їх актуальні болячки, але й до українських кольоній на Зеленому Клині, у пралісах Бразилії чи в околицях Сіді-Бішру в Єгипті, щоби несли з собою і залишали по собі в чужинецькому краю трівкий слід у постаті спопуляризування основних відомостей про рідний край і нарід. Ясно, що коли можна і треба робити це серед кафрів і зулюсів, то можна і треба робити серед найближчих сусідів, без огляду на наші нинішні взаємини з ними, — або й саме з огляду на ті відносини. Бо: 2) Популяризація національних цілей серед табору противників, публіцистична оборона своїх прав та інтересів, і полеміка з біжучою, шкідливою нам, національною політикою влади є одним із найголовніших засобів леґальної політичної боротьби. Кожний півграмотний вояк на фронті знає, що преса, інформація і пропаганда є засобами морального розброєння противника, є чинниками його психічної демобілізації. 3) Найгіршою, найменше доцільною і цілком перестарілою методою інформ. служби серед чужинців є пропаґандивні брошури, летючки, проспекти, які коштують величезні гроші та до яких чужинець а пріорі ставиться з недовірям, як до тенденційно-пропаґандивної літератури, і з засади її не читає. Зате найкращим і майже єдиним способом, яким можна дійти до чужинецького, особливо ворожо настроєною, читача, це сторінки його власної преси, до якої він має довіря. Тому найбільшим успіхом інформаційної служби є добути собі доступ на сторінки чужинецької преси, яка достарчені інформації та статті льояльно друкувалаб, 4) Промовляючи до чужинця або зовсім не поінформованого або ворожо настроєного, не можна казати до нього тоном, який ще дужче його насторожив би, не можна підходити до теми з такого становища, яке ще дужче закріпило би його в пересвідченню, що його ворожість є цілком оправдана. Дипльомат, який промовляє до свого противника в той спосіб, що його ображує, виводить з рівноваги і спонукує викинути за двері — є, здається, дуже кепським дипльоматом, а поміж дипльоматами й публіцистами є та схожість, що одні і другі мають свого противника переконати. Єдина можливість найти зрозуміння чужинця для чужих йому, байдужих або ворожих справ, це переконати його, що ці справи вяжуться з його власним інтересом і що не є в його інтересі цими справами нехтувати або їх засадничо поборювати. 5) Коли справа загалом є актуальна — так, як справа українська, — то лише річю публіцистичного хисту є находити такі теми і так їх оброблювати, щоби сама чужинецька преса була заінтересована в тому публіцистичному матеріялі. Трудність при зладжуванні такого матеріялу та, щоби справа була поставлена з рідного національного становища гідно, щоби інформаційні дані були 100-процентово правдиві та щоби одночасно стаття була само собою для чужинця цікава.

І т. д. і т. д. — це речі, які у визвольницьких рухах чехів, ірляндців чи катальонців давно вже були перемелені. У нас воно трошки інакше. У нас завжди находяться „принципіяльні" гурра-патріоти, для яких деякі цілком ясні речі є завжди ще табакою в розі. Наприклад: 1) Злочином є взагалі інформувати поляків про українські цінности, значіння укр. проблеми й укр. вимоги, злочином є на сторінках польської преси оспорювати урядову національну політику, а коли вже взагалі хтонебудь з українців з якимнебудь поляком чи до якогонебудь поляка говорить, то невідхильно повинен на першому місці заявити, що буде з усіх сил старатися всіх поляків винищити. Лише така пресова служба серед поляків може евентуально (ще не напевне) найти гурра-патріотичну згоду.

Колиб нпр. „Наш Клич", нове гніздечко українського примітивізму, ставив справу так: „Взагалі ніякі пресові звязки з поляками нам непотрібні. Психічна демобілізація поляків є для нас шкідлива. Не бажаємо собі, щоби польські політики колинебудь доглупались значіння української проблеми в її міжнародньому східно-европейському масштабі. Не лежить в нашому, націоналістичному інтересі, щоби переконувати поляків про шкідливість урядової польської національної політики. Навпаки, хочемо, щоби та політика була для українців ще гірша, щоби йшла перманентна „пацифікація", щоби Польща „вирішувала" українську проблему так, як її „вирішує" нинішня Росія. Бо лише серед переслідувань кріпшають наші, націоналістичні впливи і наше значіння росте пропорціонально до зросту переслідувань. Хай живе гасло „чим гірше, тим ліпше!" — Колиб, кажемо, гурра-патріоти з „Нашого Клича" так ставили справу, то це булоб становище мужне. Річ ясна, що так формуловане становище саме з погляду визвольницької боротьби злочинне й абсурдне. Таке становище повинно нпр. нині казати „ідеольогам" і „політикам" з „Нашого Клича" найбільш радіти зі стану річей на Наддніпрянській Україні, бож там Постишеви довели до майстерства той режім, який згідно з теоріями українського новітнього націоналізму є для нього, того націоналізму, найдогідніший та який має довести український нарід найпростішим — революційним — шляхом до повного визволення. Трагічний приклад УСРР вказує якнайбільш пророчисто, що гасло „чим гірше, тим ліпше" є абсурдом, є саме засудом смерти революційної ідеї. Але бодай назовні, на перший безкритичний погляд таке „принципіяльне" розуміння, яке ми вище навели, не булоб позбавлене познак льоґіки.

Однак „Наш Клич" навіть так свого становища не формулує. Він ставить справу інакше: польська преса, як преса патріотична, є пресою великодержавницькою і стоїть на сторожі неподільности нинішньої державної території; ерґо — українці, які пишуть на сторінках польської преси, віддають себе на службу польській великодержавницькій ідеї, словом це хруні, національні зрадники... Таке „засадниче" становище може бути випливом або фанатичної доброї волі, — тоді воно є доказом лише тупоумности. Або висловлюють його люди, яких єдиною ціллю є лише оплювати свого політ. противника, не вдаючись в розгляд засобів, і тоді те становище є наскрізь хуліґанське. В одному і другому випадку полеміка дуже важка. „Наш Клич" не робить відповідальним українців, що користають з можливости промовляти зі сторінок польської преси до польського читача про українські справи, не робить їх відповідальними за речі, які вони пишуть. Він складає на них відповідальність за цілу ідеольоґію даного польського часопису, за цілий часопис, так, наче би вони могли кермувати цілим видавництвом! Забувають, що тоді видавництво не було би вже польське, тільки стало би українським, а тоді й трибуна його відразу втратила би свою нинішню вартість саме польської трибуни. Колиж і зверне вже „Наш Клич" увагу на зміст якоїсь української статті у польській пресі, то лише на те, щоби вирвати відтіль кусень речення, по свому накрутити і по свому, брехливо й фальшиво інтерпретувати. Це зветься „принципіяльна публіцистична етика."

Підписаний, користаючи з запрошення редакції, оголосив у цьому році на сторінках варшавського польського журналу „Бюлетин польсько-український" низку статтей на українські теми. Про хиткість психольоґічної підготовки польського громадянства і проти пропаґанди польської цивілізаційної місії на українських землях; про сутнє значіння рийського договору (та стаття підлягла конфіскаті), проти порівнювання Дмитра Данилишина й Василя Біласа з убивником през. Нарутовіча Невядомським, проти тези про потребу українського партнера, проти польської нагінки на греко-кат. духовенство, про українську закордонну пропаганду, про здогадне українське германофільство, проти ображування українців у польських національних маніфестаціях, проти шкільної утраквізації й науки історії у польській мові в українських державних школах. Ця моя публіцистична діяльність на сторінках польської преси дає притоку „Нашому Кличеві" оце вже в другому числі відсуджувати мене від совісти й чести, лити на мене всі „принципіяльні" помиї та „полемізувати" вищезгаданими методами. М. і. доказом мого запроданства мають бути гонорарі за ті мої статті. Обережно, панове, з грошевими закидами! Я є професійним журналістом і не соромлюся брати гонорарі за статті, які підписую повним іменем та за які відповідаю перед громадянством і чинниками, які є єдине покликані мою політичну діяльність судити. З гонорарів з польської преси я ніколи не міг би втриматися, вони ніколи не могли і не можуть стати і наймізернішою підставою моєї матеріяльної екзистенції. Беру їх радше для засади, що статті на українські теми повинні бути для польської преси таким самим вартісним актуальним матеріялом — особливо для преси спеціяльно зацікавленої в українській тематиці — що статті економічні чи закордонно-політичні, та ще й тому, що такі статті вимагають далеко більше знання і праці, ніж напр. пашквілі на земляків у „Нашому Кличі". Однак панове з „Нашого Кличу" знають мабуть найкраще, скільки то одиниць в останніх роках зробило своєю професією — гурра-патріотизм. Отже може погодимося: ви, панове, що маєте професійний **привілей лаяти всіх і вся хрунями й запроданцями** — виконуйте на здоровля ту свою професію, поза якою нічого не вмієте, а дозвольте мені, професійному журналістові, виконувати свій **обовязок журналіста** супроти рідної преси та рідної інформаційної служби на сторінках преси чужої.

І. Кедрин.

Масовим членством до Т-ва „Просвіта" влегшимо працю „Просвіті", а через неї поправимо й долю Українського Народу. Тож чимскорше ставай членом Т-ва „Просвіта".

До віднови Собору св. Юра у Львові.

Три роки тому помістив я в „Ділі" три фейлетони „Як відновити церкву св. Юра у Львові?" При теперішній її обнові бачу, що мої гадки були влучні, от, хочби щодо білої підлоги, яка збільшує красу і чистоту церкви. Я оглянув на днях тоті роботи і додам ще деякі завваги.

Почну від підземелля, від крипти. Не бачив я ніде склепу, де так добре переховувалися би мощі мерців, як у тім сухім підземеллі. Колиб нпр. деревляна домовина (гадаю тисова) ігумена Никифора Шептицького була внутрі виложена оловяною бляхою, що як відомо знаменито консервує тіла, тоді збереглось би навіть лице покійника, як це бачили ми нпр. на Чернигівщині під одною церквою або у Бремен. При нагоді віднови храму пропоную виложити те підземелля плитами зі старої підлоги і повапнити склепіння додаючи при заправі чорного карболю. Плити виложити дешевим, добрим способом на сухім піску без дорогого підцементування. До так прилагодженої крипти треба повставляти домовини (зроблені з мідяної бляхи) ігумена Никифора, якого шовкова мантія знаменито збереглася (шовк добрий не гние в гробах), далі знайдені голови священиків-крилошан церкви св. Юра, далі перевести з Личаківського цвинтаря (який небавком буде зачинений) домовини першого народнього проповідника св. Юра Маркіяна Шашкевича, митрополитів і епископів: Григ. Яхимовича, Куіловського, Куземського, праведника Сильора Дольницького, історика Петрушевича, з Янівського цвинтаря епископа луцького (що владикував увесь час на Сибірі) Боцяна.

Щодо проекту уфундувати срібний кивот на головнім вівтарі, то я радив би поставити там артистичний бронзовий, замісць коштів на срібний кивот, краще відлити св. Юра на коні над фасадою храму, бо нищиться вона з каменя від ерозії та відірветься з залізних штаб, які її підтримують.

Гарні сходи перед церквою як анальогію до високо поставлених статуй св. Івана Золотоустого і Василія Вел. треба би прикрасити бронзовими, крицевими, а бодай оловяними статуями основників храму св. Юра, короля Данила і його брата кн. Василька, який як чернець був при тім храмі першим священиком.

Собор у середині дуже бідний на памятки: епітафи, нагробники тощо. Невеличка таблиця в честь св. Кирила і Методія, сива невиразна в память Маркіяна Шашкевича, ось і все! Портрети львівських митрополитів в алябастрових ординарнім, ніби бароковім обрамуванні, які робив перед пятьдесяти літами шантажник і бляґер, треба замінити плоскорізьбою. Обрамування глибоко впущене в мур можна би лишити, щоби не ослаблювати філярів. Вважаю хибною гадкою підносити на ступінь підлогу церкви перед царськими воротами, а далі і вівтар. Через ті ступні народ на церкві менше буде бачити священослужителів. Треба би зробити саме навпаки: від дверей церкви поміст повинен бути як у деяких протестантських церквах вищий, а ступені спадати до вівтаря. Тоді не треба при важніших подіях у церкві підноситися, вилізати на лавки і ін.

Собору св. Юра не треба очищувати на стінах як нпр. Успенську церкву, бо собор ставлений не з каменя, а з цегли. При малюванні стін (радив би я тільки аль фреско) відчиститься їх поверхня до окрас. На стінах і склепіннях, де більше місця, не радив би я малювати образів, але замовляти і малювати в робітнях знаменитих наших мистців дома на полотнах, відтак давати їх на стіни з золоченим обрамуванням доповненим штукатурою. Образи на полотні переховуються сотні і тисячі літ, а всі стінні мальовила облітають і тріскають як пр. Леонарда да Вінчі „Тайна Вечера" або малюнки Сикстинської каплиці.

о. д-р Й. Застирець.

В справі української мови в румунських школах.

Члени Української Національної Партії в Румунії сенатори д-р Володимир Заловецький і д-р Денис Маєр-Михальський та депутат Юрій Сербинюк внесли до міністерства освіти в Букарешті таке прохання: „Пане міністре! Маючи на увазі наближення шкільн. року, підписані парляментаристи, представники української меншости в камері й сенаті, просять, щоби наказ міністерства прилюдної освіти, виданий у жовтні минулого року дотично науки української мови, виконано цього року в цілости й докладно, а саме:

1) Щоби засновано катедру української мови в чоловічій і жіночій нормальних школах у Чернівцях, так, щоби деякий відсоток учеників українського походження в першій клясі, котрі потім будуть учитися побіч усіх інших предметів і української мови, могли научати по скінченні нормальної школи й української мови в громадах з населенням цієї меншости.

2) Щоби ученики першої кляси початкових шкіл могли засвоювати собі добре наукові предмети, просимо наказати, щоби у цій клясі учили всіх предметів по українськи, переходячи поступово до науки румунської мови.

3) Щоби заведено науку української мови ще й у громадах з українським населенням: у радовецькім повіті по громадах — Устє Путилова, Шпитки, Стебни, Довгополе, Дихтинець, Яблониця, Конятин, Киселиці, Сергії, Плоска, Селетин, Шипіт, Руська Молдавиця, Руспебоул, Щербівці, Вовчинці, Черепківці, Слободія, Берлінці, Стирча, Бродина, Станівці Долішні, Ґербівці, Роґозешти, Балківці, Неґостина, Вашківці над Серетом; у черновецькім повіті в громадах — Іванківці, Пединківці, Маморниця, Легучени Тевтула, Ґоґолина, Лукавиця, Кут Баїнський, Кучурів Великий, Михалче, Камена; в сторожинецькім повіті по громадах — Костинці, Кабин, Слободзія Комаринці, Калинівцях (Ясінка), Панка, Комарівці, Дуброва Червона, Мігучени, Каменка, Корчівці, Банилів н. Сер.; в кімполунґськім повіті в громадах — Арджел, Чумурна, Руська Молдавиця, Руспебоул і Бряза".

На це назначив міністр нараду з українськими парляментаристами на середу, 13. ц. м.

Тимчасом стало відомим, що катедри української мови та гр.-кат. релігії в колишній українській державній ґімназії, тепер другій, уже покасовані.

„Час".

—o—

На марґінесі одної нотатки.

В ч. 274 „Діла" з 13. вересня ц. р. появилася новинка про навчання української мови в тернопільських польських ґімназіях. Стилізація новинки і її зміст викликує враження, немовби в Тернополі не було української ґімназії і з конечности так багато нашої молоді опинилося в польських ґімназіях. Тимчасом у Тернополі є коедукаційна ґімназія Рідної Шокли з правом прилюдности, яка не робить ніяких перешкод у приниманні хлопців та дівчат до І. кляси нового типу, IV. і V. кляси старого типу, а дівчат до всіх решти кляс старого типу повної ґімназії. І на цей шкільний рік ґімназія Рідної Школи могла би ще прийняти кілька десяток учеників і учениць, однак багато родичів воліло чомусь записати своїх дітей до польських ґімназій. Тут не можна говорити про примус. Ніхтож не може примусити священиків, ремісників, а навіть урядовців записувати своїх дітей до польських шкіл, а вже тимбільше до польських приватних шкіл (Т. Ш. Л.). Нам відомі факти, що навіть священики посилають своїх дітей до цих приватних польських шкіл. Який примір дають вони своїм парохіянам, які очевидно на них покликуються?

Один з батьків.

—o—

Турецько-грецька приязнь.

ЛЬОНДОН, 14. 9. ПАТ. Ґарантійний пакт між Туреччиною і Грецією називають в Льондоні актом першорядної міжнародньої ваги. Одинадцять літ тому Туреччина і Греція находилися в стані гострого конфлікту. Воєнні ділання в Малій Азії в роках 1921. і 1922. скінчилися перемогою турецької армії під командою ґен. Мустафи Кемаля над грецькою. Сьогодні той сам Мустафа як президент Туреччини підписав з Грецією пакт приязни і заповів свою офіціяльну візиту в Атенах. Ту переміну грецько-турецьких взаємин оцінюють у Льондоні як доказ упоркування ситуації на Балкані, яке дає сьогодні більше запоруки стабілізації миру, ніж деінде в Европі.

Міжнародній Комітет Допомоги Голодуючій Україні в Париж.

(Власна кореспонденція).

У звязку з закликом українського греко-католицького епископату до християнського світу в справі допомоги голодуючим на Україні в Парижі зорганізували міжнародній комітет допомоги голодуючій Україні, в якому приймає дуже активну участь полковник УГА Василь Вишиваний (архикнязь Вільгельм Габсбург).

—o—

Лист з Рад. України.

Російський щоденник „Новое Русское Слово" з Ню Йорку подає лист молодої селянки з України до батька в Америці.

Дочка між іншим так пише:

„Я поїхала до В. Дістала там тільки од[illegible] пляшку молока і кілька рублів. Думала, куплю хліба хоч фунт. Не було. Перейшла всеньке м[illegible]сто і не було, навіть чвертки фунта.

„Але дорогий Тату, перейти тут кілька [illegible]ків і лежать трупи. То чоловік, то жінка, то [illegible]тина. Просто жах. Публика ходить і навіть не звертає уваги. Тому всі такі прибиті.

„На другий день я спровадила три [illegible] хліба. Я думала, що зїм його за один день. [illegible] як ножем по серці пройшло. Перед моїми очима стала померша моя донечка Віруся. Перед смертю вона просила: „Мамусю дай хоч малесенький кусник хліба, я ще нехочу вмирати!" Ах, Боже! Я ніде тоді не могла добути ані хліба ані склянки молока. Я просила: Візьміть, скільки хочете, лише дайте для хорої. Та ні за що не дадуть. Кожний думає про себе і не жаль йому другого. І так бідна Віруся померла.

„Федь також такий нещасливий. Навіть [illegible] подібний на дитину — одні кости. Також уже [illegible] і кусник хліба вратував його.

„Люди тут стараються жити, годуючись [illegible]тинами. Мелять гречану полову.

„Давніше, як Вам відомо, в цей час вже зібрали збіже, а в нас тепер ледви начинається. [illegible] хто не має охоти (ані сили) працювати. Дають робітникові всього 200 ґрамів (чверть фунта хліба); другий раз зупу з жита без нічого: ну, а [illegible] гроші ані балакай. Словом, бють і плакати не дають. Життя страшно важке.

„Я їхала з Б. з чоловіком із села Молочки. В Молочках осталося при життю не більше [illegible] 30 душ. Таких сіл дуже багато, де люди повмирали. У нас в К. також жах. Мерців ховають без домовин, просто кидають в яму по кілька трупів.

„В Мотрунках всі наші своячки вже померли".

—o—

Зменшено вивіз беконів.

Британське міністерство рільництва повідомило представників держав, які привозять до Анґлії бекони та шинки, що від 15. ц. м. до кінець лютого, отже на час 24 тижнів зменшено привіз їхніх продуктів. Контингент для Польщі зменшено на три і пів міліона сотнарів, що в порівнанні з попереднім контингентом означає редукцію на 21 прц. Коли взяти під увагу, що час зимової продукції беконів з Анґлії найінтенсивніший, то британське міністерство рільництва застосувало тим разом супроти чужих імпортерів дуже значну редукцію, щоби піддержати власну продукцію беконів.

—o—

Вимордували кількасот тисяч людей.

Із Шанґаю повідомляють, що в північній частині провінції Чеґуан китайські бандити допускаються страшних жорстокостей. Міста [illegible] Чіян, Нан-Кіян і Па-Чун бандити сплюндрували і спалили. Коло 200.000 людей вирізали в [illegible] селах коло Па-Чун вимордували все населення, залишаючи при життю тільки 7 жебраків. У [illegible] Чі 600 осіб погребали живцем, в Тан-Ку 700 [illegible] В Нан-Кіян з тіл убитих людей уложили великий костир і підпалили. В Па-Чун 1.600 осіб [illegible] вели на поле і вимордували вогнем скорострілів.

—o—

По широкому світі.

— Міністер закордонних справ Бек виїхав з Заліщик на конференцію з марш. Пілсудським і [illegible] актуальних справах.

— У вугллевому басейні в Пенсильванії [illegible] страйкувало 30 тисяч вуглекопів.

— У Берні почалися торговельні польсько-швайцарські переговори в справі заключення нової контингентової умови зі Швайцарією.

—o—

КОНСУЛЬ ІНТЕРВЕНІЮЄ В СПРАВІ РОБІТНИКІВ ІЗ ПОЛЬЩІ.

ЛЯЙПЦІҐ, 14. 9. ПАТ. У звязку з численними звільненнями з праці польських горожан під натиском гітлерівських професійних організацій, польський консуль у Ляйпціґу інтервеніював в центральної саксонської влади, домагаючися, щоби привернули первісний фактичний стан та щоби видали зарядження, які забезпечувалиб свобідне виконування професійних заняття польськими горожанами.

АТЕНТАТЧИК НА ПРЕДСТАВНИКА СРСР. НА ВОЛІ.

У четвер вийшов на волю з варшавської тюрми Юрій Войцеховський, що тому 5 літ виконав револьверовий атентат на торговельного представника СРСР. Лізарева. В тюрмі Войцеховський м. і. сходився з о. Смара:дом-Латчшенком.

100 ЛІТАКІВ ЛЕТИТЬ ДОВКОЛА СВІТА.

Римські часописи помістили календарець визначних подій в 12-ому фашчстівському році, себто від 29. вересня 1933 до 28. вересня 1934. Передбачено там лет сто літаків під командою ґен. Бальбо довкола світа. В м-стві летунства опрацьовують уже організаційні пляни для того лету. Ближчі подробиці лету та трасу держать у тайні.

МОДА ТА ПОЛІТИКА.

БЕРЛІН, 14. 9. ПАТ. Часопис присвячений модам „Елеґанте Вельт" помістив в одному з останніх чисел на заголовному листку фотографію модно зодягненої жінки в товаристві члена охоронної штафети. Міністр пропаганди Ґебельс вислав до часопису листа із заміткою, що не лише подібне зіставлення, а взагалі репродукування таких фотографій в журналі мод нарушує святу повагу й історичну гідність гітлерівського однострою. Міністр зазначує, що колиб таке повторилося, рішений пристосувати відповідні зарядження до часопису, який „під тим оглядом не має такту".

НАСМІХИ З БУВШ. МІНІСТРА.

ЕСЕН, 14. 9. ПАТ. Бувшого пруського міністра Гіртзіфера арештував відділ гітлерівців. Заки відвели гітлерівці Гіртзіфера до вязниці завісили йому на грудях деревляну табличку з написом: „Іх бін дер Гунґерляйтер", казали йому отворити парасолю та опроваджували його серед криків юрби головними вулицями міста.

ЗМІНА В ЗАКОРДОННІЙ ПОЛІТИЦІ ЯПОНІЇ.

ЛЬОНДОН, 14. 9. ПАТ. Повідомляють із Токіо, що дотеперішній японський амбасадор у Москві Гірото іменований міністром закордонних справ на місце гр. Ушіди, який уступає зі свого становища нібито з огляду на стан здоровля. В політичних колах кружляють чутки, що в кабінеті є ріжниці думок на справи закордонної політики, а це не оставало би без впливу на заходячі зміни.

ЗБУНТУВАЛАСЯ КІННОТА.

ГАВАНА, 14. 9. ПАТ. Згідно з вістками від одного із старшин, які забарикадувалися в Національному Готелі, шкадрона кінноти збунтувалася в місцевости Матанзас та виповіла слухняність урядові Сан Мартіна. Відділ кінноти розброїв чету піхоти. Подібні події, як кажуть, повторилися в провінції Санта Кляра. Досі тих вісток не потвердили.

ВІСТИ З АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН, 14. 9. ПАТ. В усьому краю не змогли припинити конкуренційної боротьби й устійнити ціни нафти. Державний секретар внутрішніх справ а рівночасно делеґат уряду для справ нафтового промислу Айкс приказав негайно перевести слідство. Рузвельт одобрив відповідні зміни кодексу праці для нафтового промислу, а рівночасно наділив адміністрацію повновластями в справі устійнення цін нафти.

НЮ ЙОРК, 14. 9. ПАТ. Заключили порозуміння між Нейшенел Рікавері Адміністрейшен і урядом праці в справі орґанізації робітничих синдикатів. Угоду підписав предсідник ам. федерації праці, союз фабрикантів і ам. торговельних палат.

ВАШИНҐТОН, 14. 9. ПАТ. Ґенерал Джансон у промові звернувся до банкирів, що коли ті не йтимуть на руку урядові, даючи йому кредити, то пристосує до них приписи закону, виданого для банків.

ПОХОРОНИ КОРОЛЯ ФАЙСАЛЯ.

ГАЙФА, 14. 9. ПАТ. Англійський кружляк причалив до Гайфи з тілом короля Файсаля. Тіло перенесли на летунський майдан, де відбулося родинне свято. Більше як 15.000 арабів окружило похід, що ніс тіло. Араби тиснулися, щоби доторкнутися тіла свого зверхника. Кінна поліція не могла спинити напору тисячної юрби, що повалила бальдахим, під яким були музулманські достойники. Кільканацять осіб було легко ранених. Вкінці поліції вдалося отворити дорогу для походу з тілом короля Файсаля на летунський майдан, відкіля літаком перевезли його до Багдаду.

НОВИНКИ

— **Першорядна кравецька робітня А. Дуфанця** Львів, Пасаж Міколяша Тел. 87-41. Матеріяли на складі. 271 7—10

— **Футра мужеські й жіночі** виконує по найновішим фасонам дешево й солідно **Евген Говикович, Львів, ул. Домініканська ч. 4.** 324 6-30

— **Заборонили релігійне свято.** Українське громадянство зі Сянока й околиці хотіло уладити в Сяноці свято Української Молоді Христові. На диво старання за дозвіл у місцевому старостві а також у воєвідстві стрінулися з відмовою. Адміністраційна влада не дала дозволу на те свято, мотивуючи це тим, що вже відбувалися такі свята, а саме краєве в днях 5. і 6. травня ц. р. у Львові та парохіяльні в дні 14 травня.

— **Москвофільський наступ на лемківські школи.** В народніх школах на Лемківщині появився т. зв. „лемківський буквар", виданий москвофілами. Крім того в Кракові видруковано „русскій" буквар, призначений теж для баламучення українського населення Лемківщини. Один примірник „лемківського букваря" находиться в руках нашої редакції і про нього напишемо окремо.

— **Місія у Мшані к. Львова.** Від 2. до 10. ц. м. відбувалася у Мшані місія під проводом оо. Василіян і за старанням місцевого пароха о. Миколи Хмільовського. Місію вели: о. ігумен Лучинський і о. Жупанський. На закінчення приїхав епископ Ів. Бучко, якому на стрічу виїхало зі села поверх 100 кіннотчиків в народніх строях. Після архиерейської Служби Божої, яку відправив Преосв. Кир Іван в асисті численно зібраного духовенства, відбувся торжественний обхід 5000-ої маси довкруги села з хрестом, який вкопано опісля під церквою, де Преосв. Кир Іван виголосив прегарну проповідь.

— **„Іван Каспрович і Тарас Шевченко"** це заголовок відчиту д-ра Валеріяна Квятковського, що його в суботу 16. вересня передаватиме львівська радіостація на всі стації польського радія. Початок відчиту в год. 18.15.

— **Вибори до рільничої палати.** Радниками рільничої палати з виборів у повітах підгаєцькому, бережанському й бучацькому стали Вінк. Літинський з Литвинова коло Підгаєць і Гнат Кухта, кооператор з Переволок коло Бучача.

— **Перед самбірським процесом.** Як відомо, перед судом присяглих у Самборі розпічнеться 19. ц. м. розправа в справі вбивства Т. Голувка в пенсіонаті СС. Служебниць у Трускавці. На лаві обвинувачених засядуть: М. Мотика, засуджений на два роки вязниці за належання до ОУН, б. дверник пенсіонату Буній і б. студент політехніки Р. Барановський, арештований з приводу вбивства підкомісаря поліції Чеховського у Львові. Розправа потреває 8 до 12 днів під проводом президента окружного суду в Самборі Вондравша, б. віцепрокуратора у Львові. Боронитимуть з вибору адв. Бунія адвокати Рогуцький зі Самбора і Шухевич зі Львова, а Барановського і Мотику з уряду адвокати Крайценавер і Кінуля зі Самбора.

— **За українську мову в суді.** З Луцька повідомляють, що заповіджений великий комуністичний процес відложено, бо треба наперед переложити акт обвинувачення на українську мову. Того зажадали обвинувачені, покликуючись на обовязуючі приписи і відмовляючися приняти акт обвинувачення в польській мові. Суд рішив прихилитися до цього домагання і дав переложити акт обвинувачення на українську мову. Справа тягнеться вже від трьох років, причому слідство веде суддя для справ особливішої ваги Демант.

— **Наглий суд у Куликові.** В четвер запала постанова судової влади, щоби розправа проти Петра Жултанецького відбувалася перед наглим судом не у Львові, лише в Куликові. Жултанецький, селянин із Колодна, обвинувачений в убивстві Стельмахової. Розправа відбудеться в найближчий понеділок. Незалежно від наглого суду над Жултанецьким відбудеться розправа проти Шафранського та Нікратовича перед звичайним судом.

— **Румунська хлібоїдщина.** Читаємо у черновецькому „Часі": Від якогось часу редагують за румунські гроші відступники від українського народу свій „Голос Буковини". Ці юди іскаріотські запродують за марний гріш румунам цілий український нарід. Їм запахли вибори. Хотять трохи заробити. А ліберали добре платять своїм послугачам. Але ті ренегати так забулися, що не перестають обливати помиями всіх українців, хто лише щонебудь працює для українського народу. „Голос Буковини" посилають покищо даром. Люди радо приймають. А потім платитимуть гірко.

— **Хотять клятви.** Б. жидівський посол на сойм Вигоцький з Вильна звернувся до віленського рабіна з домаганням кинути клятву на жидів, що продають німецькі товари. Рабін заявив, що не може дати конкретної відповіди, бо мусить наперед ствердити в книгах талмуду, чи така клятва була би згідна з основами жидівської релігії.

— **Львівська хроніка.** Урядника львівського маґістрату Влад. Кшечуновича арештовано за зловживання, яких допускався при примусових управах збанкротованих фірм. — Василя Марущака, що перед кількома місяцями напав на інкасентку львівського бровару і вирвав їй течку з готівкою 739 зол., засудив присяглий суд на два роки вязниці. — Арештовано 23-літнього Стан. Нікроґловського, що вкрав кондукторці трамваєві білети і продавав їх на вулиці по 10 сот. — Наслідком скаженини серед котів на Знесінні наказано облаву на ті звірята, наслідком чого зловлено й убито кількадесять котів.

— **Брови і старість.** Англійський лікар Ц. М. Фішер дійшов після довгих дослідів до висновку, що старість найкраще пізнати не на підставі сивини, зморщок або втрачених зубів, а на підставі форми брів. У зовсім молодих — каже він — брови стоять над берегом очних ям, з літами вони западаються і обличчя стає від них поважніше, щораз суворіше та сумніше. Знавець брів упевняє, що навіть мистецтво косметики не всилі ошукати тих, що вміють читати з положення брів поважний вік людини. Дуже можливе, що саме винахід штучних брів, що став такий модний останніми роками серед жіноцтва, має на меті затерти ту найбільше нединскретну лінію старости на жіночому обличчі.

— **Морський вовк жіночого роду.** Цими днями на француському острові Кессант біля Бресту святкували 70-ліття найстаршого тамошнього моряка. Цей старий „морський вовк" зветься Жанна Туаль і є жінкою. Панна Туаль (досі незаміжня) — донька старого моряка, закохана в морі, вибрала професію своїх предків і з молодих літ почала не тільки ходити в штанах, але й привчатися до мужеського життя. Вона перейшла всі ступні морської карієри до капітана і команданта фльотилі, завсіди щаслива у своїх далеких мандрівках. Нині очі її ослабли і вона мусить доживати віку на суходолі.

— **Хто виграв на льотерії?** 13-го й 14-го дня тягнення клясової льотерії впали виграні на такі числа: 15.000 зол. н ач. 58627, 105417. 5.000 зол. на ч. 10502, 23226, 72677, 73357. 2.000 зол. на ч. 7746, 11607, 13438, 21851, 30245, 30582, 34071, 47530, 50061, 55869, 68156, 74378, 99967, 126418, 127096, 140950, 145689. 1.000 зол. на ч. 5527, 11845, 11878, 17477, 23005, 39555, 40586, 41699, 42018, 57108, 60529, 64623, 70932, 71525, 71888, 73993, 75798, 76798, 76599, 7866, 87864, 100960, 102760, 107953, 107999, 110290, 121231, 126355, 12303, 131381, 132352, 137514, 138978, 142853, 15.000 зол. на ч. 6900, 31246. 10.000 зол. на ч. 21127. 5.000 зол. на ч. 59555, 95588. 2.000 зол. на ч. 8828, 37280, 40652, 40946, 80520, 85363, 95829, 104048, 105520, 107154, 108372, 117280, 135028, 151806. 1.000 зол. на ч. 2653, 5543, 18494, 22135, 23618, 24626, 26579, 31748, 35610, 37620, 41085, 47934, 49659, 50750, 51686, 58311, 60034, 63920, 67347, 75647, 75648, 80316, 81689, 83516, 87992, 92147, 97019, 99415, 99434, 102413, 104180, 107627, 112934, 114178, 116732, 119029, 122016, 127218, 136749, 143417, 145758, 146905, 150975, 151892, 152653.

— **Краєва хроніка.** На лісній дорозі біля Сокаля напали на Самуеля Зухмана з Бояна два людей і закинувши йому плащ на голову, відобрали йому 92 зол. — В Дорі пов. Надвірна згоріє дім Малки Коморник з 20 убікаціями та іншими будинками вартости 40.000 зол. — До мешкання през. окружного суду в Тернополі, д-ра Заркевича добулися злодії й вкрали готівку 400 зол. та ріжні річи вартости 10.000 зол. — В Кутах пов. Золочів отроїлася грибами Варвара Іванишин з 10-літнім сином, в Синькові вмерли з тої самої причини Дмитро й Хома Кіян та Анна Баран з 4-літнім сином.

— **Два роки у циганів.** Перед двома роками таборили в Калуші цигани зі Сянока. Два сини ватажка табору Білінського познайомилися з 15-літніми гімназистками, Яніною Фельчинською, донькою магістратського урядовця, та Іриною К., донькою нотаря. Коли цигани рушили з Калуша, дівчата пішли з ними. Після кількох днів Ірина К. вернула до дому родичів, а Фельчинська пропала без сліду. Всякі глядання за нею були без успіху. Перед кількома днями на вул. Жовківській у Львові пізнав її поліцай, який запамятав її зі стежного листу. Придержане дівчина запевнювала спершу, що вона циганка з роду, але згодом призналася, що є Фельчинською. Оповіла, що цигани не хотіли її від себе пустити, били її та що мусіла стати любовницею ватажка. Фельчинську відіслано під ескортою до родинного дому в Калуші.

— **Повітряний великан.** В Парижі вибудували новий великий гидроплян „Бізерта", що без запасу бензини й оливи важить 14.000 кг. Розпняті крила мають 35 метрів, апарат довгий на 22 метри. Літак має три незалежні від себе мотори і радіостацію, залога обчислена нормально на 6 осіб. Має теж опанцирену кабіну. Гидроплян призначений до розвідки на велику віддаль від бази.

— **Катастрофа з мотоциклем.** Два інжинірі з фабрики „Летя" в Бакеві (Румунія) їхали дорогою в мотоциклі з прибічним возом. На скруті налетів мотоцикль на телеграфний стоп. Обидвох інжинірів викинуло з сідла і з візочка так нещасливо, що обидва померли за кілька годин.

— **Не міг погодитися з новими обставинами.** У Швайцарії скінчив самогубством визначний берлінський адвокат д-р Макс Альсберґ, відомий юрист і драматичний автор. Причина самогубства: нові обставини життя в Німеччині, з якими він не міг погодитися. З його творів відомі „Процес Сократа у світлі новітнього правознавства та психольоґії", „Фільософія оборони", „Світ карного судді" і пєси „Вступне слідство" і „Конфлікт"; ця остання мала більший успіх на берлінських сценах.

— **Щезло озеро.** Ірляндське озеро Насуїль („Озеро ока") зовсім несподівано щезло; на на цьому місці лишилося 180 ар. багна. Ірляндська леґенда каже, що воно висихає раз на 100 літ, але це явище відоме в науці. У Вестфалії є таке озеро, що вряди-годи щезає і знову наповнюється так само як югославянське циркницьке озеро. Кілька літ тому в англійському графстві Чешір озеро Дункірк з кількома мільйонами літрів води таємно висохло, а шість місяців пізніше знову було повне.

Дописи.

САНІЧЧИНА.

Посольські звіти пос. В. Загайкевича. Протести проти подій на Рад. Україні. Містерії з одною школою. Оживилась наша Лемківщина через поїздки посла д-ра Володимира Загайкевича по Сяніччині. На його посольські звіти сходяться Лемки масово, з далеко розкинених підгірських сіл та виявляють таке зацікавлення публічними справами і таку національну свідомість, що сміло можна сказати: Лемківщина не пропала! Тільки більше праці політичної, просвітної та економічної.

В неділю 3. 9. ц. р. відбулись довірочні збори: передпол. зараз після Богослуження в **Карликові**, в пол. полудне, по вечірні в **Сеньковій Волі**. На другу неділю 10. 9. відбулись прилюдні збори в год. 11. в **Полянах Суровичних**, в год. 5 в **Дальовій**. На всіх тих зборах здав посол д-р В. Загайкевич звіт з діяльности Української Парляментарної Репрез. на тлі нашого політичного і економічного положення, і вказав шляхи до організації. Голосними протестами і стихійним обуренням проти більшовицьких подій на Великій Україні, проти большевицьких катів виявлено почуття національної єдности. В дискусії, яка по зборах розвязувалась, жалувалися люди на надмірні кари за нашої польонізацію шкіл, на тяжку сучасну скрутy та протестували проти намірених лемківських букварів, що хотять накинути школам на Лемківщині та протестуючи навчання у лемківській говірці як проти спроби лемківського сепаратизму.

В Полянах Суровичних звернули між іншими громадяни увагу на дивну містерію з мовою навчання в місцевій народній школі. Хоча в громаді нема ні одної дитини польської народности, та при обох переписах пішли декларації за польською — відповідні до тої кляраціі досі нема, а школа фактично польська, бо не української мови і релігії, всіх інших предметів учать по польськи. По кожних зборах давав посол Загайкевич усякі поради, а збори, які залишаться в гарній памяти лемків, закінчувалися народним гимном.

—o—

СПОРТ.

КОМУНІКАТ ЛЕГКОАТЛЕТИЧНОЇ СЕКЦІЇ УКР. СПОРТ. СОЮЗУ.

Краєві легкоатлетичні змагання відбудуться в суботу 16. та неділю 17. ц. м. на площі Сокола-Батька. Початок змагань в год. 9. рано та з 3. попол. З огляду на велике число зголошених змагунок та змагунів, як з провінції так і зі Львова, змагання заповідаються дуже цікаво. Слід сподіватися, що українське громадянство явиться численно на площі і цим дасть доказ зрозуміння ваги фізичного виховання серед нашої молоді. Нагороди, уфундовані нашими установами за найкращі спорт. осяги, виставлені в книгарні Н. Т. Шевченка від 15. ц. м.

Всім змагунам, зголошеним до Кр. Легкоатл. Змагань, пригадується, що на старті мусять виказатися членською картою та посвідкою лікарських оглядин. Збірка всіх змагунів в суботу в год. 14. (2 попол.) на площі Сокола Батька.

ОГОЛОШЕННЯ

БІРЖА.

ДОЛЯР.

У четвер Банк Польський платив за доляра 6.13 зол., приватно оферували по 6.17, в міжнародім обрахунку 6.18. Тенденція й далі знижкова.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 14. IX.: масло 2.50 зол., молоко 15 сот., сметана 70 сот., яйця 3.90 зол. за копу. Тенденція на масло і яйця удержана, на сметану і молоко слаба.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Музичного Товариства М. Лисенка філія в Золочеві, відбудуться дня 3. жовтня 1933 в год. 19 в салі Музичного Інститут. — Виділ. 366 1—1

Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10. Олександер Костів.